שתי מדות פרק עשירי מנחות פח.

מסורת הש"ס

אם מי אביא תחתיו. להבלים שבעה מדות: **ואפשר לשער בחצי לוג.** שלשה חצאי לוגין בנוקר ושלשה בערב: **ואפשר לשער ברביעים.** דד' רביעים היו לוג: **אלא.** לפיכך לא היה משער בחציתין בשלשה חצאי לוג ולא בחציעית דוחה הכלל היה במקדש וכו' ור' אלעזר בר ר' לדוק לית ליה זה הכלל: **בירוצי המדות.** דכשמגלגלים את הכלי ביותר נופל מן המשקה שבתוכו לדופני הכלי אילך ואילך וכשמערין אותו מהרה לתוך כלי אחר נופל ב) המשקה בתוכו ואם לאו נשאר נופל לארץ: **איכא ביניייהו.** לר' יהודה דאמר מלמעלה למעלה קסבר בירוצי המדות נתקדשו ה) כיצד דרביעית ו) יהיב ליה רחמנא לתשה מסיני ואמר ליה שער ברביעית את האחרים וימדוד שני רביעיות ויעשה מהם חצי לוג ושוב לוג וכו' עד הין ושער אותו הין כ"כ גדול שיכנסו בירוצין של כל חצי מדות בבירוצין נתקדשו וכשאחדם ז) תעבה שני כלים קטנים בכלי המחזיק שניהם יכול לשופכו לאחר טולו בגדול ח) עם הבירוצין וכן השני הלכך צריך הגדול המקבל שניהם להיות גדול כל כך שיקבל אותם ואת בירוצייהם הילכך נתקדשו: **ומ"ד ממעלה למטה קסבר בירוצי המדות לא נתקדשו וכיון דיהיב ליה רחמנא לתשה ואמר ליה שער.** תמנו את האחרים חצי הין ושלישית הין ורביעית הין וכיון דצריך לשפוך ממדה גדולה לחבלקס לשני כלים אין יכול לשפוך בכת אחת עם הבירוצים לפי שזה כלי גדול וזה כלי קטן וצריך לשפוך על יד ומתון ט) שמעמעין ט) נתחברו הבירוצין מה שלף על הכלי כל שעה ולא היו שם בירוצין והיינו דנפקי ט) בירוצין וכיון דלא הוו התם בירוצין לא נתקדשו: **איכא למימר נתקדשו ואיכא למימר לא נתקדשו מו.** (ט) כדמפרשינן התם י): **כמלאים קמיפלגי.** דכתיב (במדבר ז) שיהם כ) מלאים סלת ח) וה"ה בשאר כלי [לא] מאן דאמר ממעלה למטה קסבר מלאים דווקא דהאי קרא כמזכר שהוא כלי לא ל) שלא יחסר ולא יותיר אלא ההין מחלק בתוך שני תאלי הסין מלומלמים וכן כולם: **ומאן דאמר ממטה למעלה קסבר שלא יחסר אבל יותיר.** שיעשה הגדול שיעור שני קטנים דבשני תאלים יש בו יותר כל שהוא מבשלש כדאמרי' (שקלים פ"ב ה"ד) לענין מ) שיש ששוקלין שקל שלם כשיביאו שחיצין בקלנון משום הכרע דשני תאלי שקל: ז' **מדידות.** אבל אפשר לעשות כולם בכלי אחד: **מתני'** ז' **רביעית** (כ) **מה היסה משמשם.** השתא קתניא ממטה מ) למעלה (דכתיב בה מים חיים): **חצי לוג.** הכיעו ב' רביעיות: **רביעית מים למצורע.** דכתיב (ויקרא יד) על מים חיים במים שיהא דם צפור מיכר בהן שיעורו מבחנים רביעית: **שמן לנזיר.** משום דנזיר היתה נאה ב' יחות כמלה שבתודה חלות ורקיקין ולא הוה צריך אלא (נ) רביעית א) לוג: **חצי לוג לסוטה.** הלכתא גמירי לה: **גמ' רביעית לפה נמשה.** שכל כלי המקדש נמשחו בשמן המשחה (ד): אם בשביל רביעית מים למצורע:

רש"י בת"י

[גמ'] אם מי אביא תחתיו. להבלים שבע מדות: **בירוצי המדות.** (המלא עודם) כשמודדין יין ומגלגל כלי ביותר יש בו בירוצין ואם מיד מעבירה בכלי גדול נמצאו בירוצין בתוכו ואם לאו טופל לארץ מאלינן: **[גמ"ד] ממטה למעלה.** דתניא רביעית בלאשון: **קסבר בירוצי המדות נתקדשו ורביעית יהיב רחמנא לתשה ואמר ליה.**

[מתני'] אלא עשה חצי לוג ומשתי חצי לוג [לוג] וכן [עד] הין: **שער דעיילי בהו בירוצין.** שיהא החצי לוג גדול שיכנסו בו שתי רביעיות ובירוצייהן דבשתמא הכי הוא שהמערה כלי קטן של רביעית לתוך כלי גדול כגון חצי לוג בירוציה טיפלין לתוכה ותיגן נשפכין לארץ: ור"מ דתניא הין ברישא **קסבר לא נתקדשו וכיון דיהיב ליה רחמנא לתשה ואמר לו.** לעשות ממנו חצי הין ושלישית הין וכן הדרך שהמערה כלי גדול כגון הין למלאות כלי קטן כגון חצי הין בירוציהן נשפכין לארץ אלמא ה"מ ליה שער דיפקו הבירוצין: **כמלאים קא מיפלגי.** שיהם מלאים סולת [ומה"ה לכל המדות דקרא. מאן דתניא הין ברישא קסבר מלאים שלא יחסר ושלא יותיר הלכך עשה הין מלומלם וממנו יכוין שאר המדות [למדתן] הין דאי אתסר לעולם שלא יהיו שתי מדות קטנות כשמודדו לתוך אחת גדולה יתירות עליה (מפניה) [מפני] האופים הגדולה כשמערין שני כלים בתוך כלי אחד אבל כשמודדין הין את חצי הין שופך מן הין לחצי הין בתוך אין כאן אופיה: **קסבר מלאים שלא יחסר אבל.** אם הותיר מלאים קריגן ביה: **שיר קאמר לה ר"ש לרבנן.** וכי מה היה הין משמש: **כדאמר רבינא.** לקמן בהלי פירקא [נא:]: **שכא מדידות.** בתוך כלי אחד דשמנות הין בהין: **מתני' רביעית מים למצורע.** כדכתיב ס) ושמנו את הכפור אחת אל כלי חרס וגו' ואמרי' בתמ' (נזיר) [קטנה] (דף ט"ו ע"ב) מים שהם לפור ויכמה הם רביעית: **רביעית שמן לנזיר.** כדאמר כפ' התודה ע) נלחם נזיר: **חצי לוג מים לסוטה.** כדאמרי' בתמכת סוטה (דף ט"ו ע"ב) חצי לוג מים היה ממלא מן הכיור: **וחצי לוג שמן לחודה.** מפורש נמי בהלי פירקא ע) ג) שעה לוגין לפר דהיינו חצי הין כדכתיב גלול בשמן חצי הין ובין נכתב בפרשת אלה לך ק): **ואחרבעה לחיל.** דהיינו שלישית הין: **ושלשה לכבש.** רביעית הין דהין י"ב לוגין: **כלוג היה מודד.** שמן לכל המנחות: **ואפי' מנחה של ס' עשרון.** והא דנקט ס' עשרון דס' עשרון מתנדב אדם בכלי אחד וטפי מהכי לא כדמפרש כפ' המנחות והנסכים ר): **שעה לפר.** שעה לוגין יין לנסכי הפר והוא הדין לשמן: **גמ'**

אף לדבריכם חצי לוג [ולוג] לא יעשה שרביעית היתה שם. ורבנן סברי דלא דמי ס) כמדה של לוג ומתלה לא לריכה אלא לחציתין אבל חצי לוג לריך למילי טובא לסוטה ולחודה ולמנוחה: **בירוצי** מדות נתקדשו. למאן דאמר לא נתקדשו ניחא הא דאמר לקמן (דף 5.) מותר נסכים לקרן מזבח ומפרש ס) רבינו מייס בר ר' יוסי בירוצי מדות דיש להן פדיון ונוקחין ממותר נסכים כבשים לעולה ומקיצין אותו אבל למאן דאמר נתקדשו קשיא הא אין להם פדיון ויש לומר דמיירי בנסכי צבור ולב בית דין מתנה עליהן כדמפ' בירושלמי דשקלים ומיהו אם לו מיפסלי בלינה כדאמרינן לקמן דלענין הכי לא מתנו ומדמיפסלי בלינה נמי יש לדקדק דקסבר בירוצי מדות נתקדשו ואם תאמר ונגזור שמא יאמרו מוליאין מכלי שרת לחול כדגזרינן התם לר' יוסי ס) בלא בדנעקר ולעיל בפ' התודה (דף עט:) ויש לומר דהכא לא גזרינן דאמרינן לנפסייהו בירוצין לא נתקדשו: **ומאן** דאמר מלמעלה למטה קסבר מלאים שלא יחסר ולא יותיר.

הלכך יעשה הין מלומלם וממנו יכוין שאר המדות ומאן דאמר רביעית בריעת מרביעית יעשה שאר המדות עד הין ואי אפשר לעולם שלא יהו שתי מדות קטנות כשמדדו לתוך אחת גדולה שלא יהו יתירות עליה שעה מפני האופיה הגדולה כשמערין שני כלים בתוך כלי אחד אבל כשמודד בהין לחצי הין נכנסת אין כאן אופיה כך מוגה בפירושי רש"י ועוד יש לפרש דהיינו טעמא דמאן דאמר מלמעלה למטה הוי סימן דכמו שהולך ומחסר ואינו הולך ומוסיף כך לא יותיר דאפי' נתקדשו בירוצין היינו דיעבד אבל לכתחילה לא יותיר ומאן דאמר מלמטה למעלה הוי סימן דכמו שהולך ומוסיף כך יכול להוסיף הבירוצין: **שבע** מדידות. פירוש לתוך כלי אחד דשמנות היו בהין וכן פי' בתמיתין דלא היתה שם אלא הין וקשיא דבתוספ' (פ"י) תניא אמר ר"ש [ב"ר לוזק] ד' מדות של לח היו במקדש וכמתניתין נמי לא קתני שמנות אלא לפר ואיל וכנס: **רביעית** מים למצורע. תימה דכפ' בתרא דנגעים תנן כיצד מטהרין את המצורע היה מביא פיילי של חרס חדשה ונותן לתוכה חצי לוג מים והגיה הרב רבינו יהודה בן הרב רבינו יום טוב רביעית מים כדתנן הכא ורב רבינו יום טוב בר יצחק מפרש דתנאי היא כדאשכחן בגבי סוטה (דף עח: ושם) ג) שלשה לריכין שירלו עפר סוטה ואפר פרה ורוקן יבמה משום ר' ישמעאל אמרו אף דם לפור ומפרש טעמא דר' ישמעאל משום דכתי' וטבל אותם בדם הלפור הסתוטה וכמיס הכא מים שדם הלפור ניכר בהן וכמה הן רביעית ומסתברא דרבנן דלא חייבי בעו חצי לוג כדתנן התם בגבי סוטה ונותן לתוכו חצי לוג מים מן הכיור רבי יהודה אומר רביעית ואשכחן התם לעיל בגמ' דילפי' סוטה כלי כלי ממצורע משמע שיש להשוותם ושקה לפירוש זה ג) לחשוב בגבי דתנן הכא בתתני' רביעית מים למצורע וחצי לוג לסוטה ועוד בנזיר בפ' שלשה מינין (דף לח.) קא תשיב בגבי עשר רביעית ד) [רביעית] מים למצורע ופריך דלא תשיב רביעית מים לסוטה ומשני דבפלוגתא לא קמיירי אלמא ה) דמצורע לאו פלוגתא היא ושמא אף דפלוגתא היא לא תשיב לה לפלוגתא ודווקא בסוטה פליגי דקתאמר בתתני' דר' יהודה כשם שממעטו בכתב כך ממעטו במים דלא היה ביכר בחצי לוג אבל ו) במצורע אע"ג דלכולי עלמא הוי ברביעית פליגי הכי דתר בעי אדמומית דם גמור ומר לא חיים אלא אפי' נתבטל במים וליכא אלא חזותא בעלמא שיש בו קצת אדמומית:

את מי אביא תחתיו אלא מדה יתירה של לוג ומחצה היתה שם שבו היה מודד לחביתי כהן גדול לוג ומחצה בבקר לוג ומחצה בין הערבים אמרו לו חצי לוג היתה שם ואפשר לשער בחצי לוג אמר להם אף לדבריכם ט)[חצי לוג] ט) ולוג לא יעשה רביעית היתה שם ואפשר לשער ברביעית אלא זה הכלל היה במקדש כלי שמשמש מדה זו אינו משמש מדה אחרת: י)(ר' אלעזר בר' צדוק אומר שנתות היו בהין י) וכו'): מאי איכא בין רבי מאיר לרבי יהודה אמר ר' יוחנן בירוצי מדות איכא ביניהו למאן דאמר ממטה למעלה קסבר בירוצי המדות נתקדשו ורביעית יהיב ליה רחמנא למשה ואמר ליה שער דקא עיילי להו בירוצין למאן דאמר ממעלה למטה קסבר בירוצי מדות לא נתקדשו והין יהיב ליה רחמנא למשה ואמר ליה שער י) בהא דקא נפקי בירוצין אביי אמר דכולי עלמא בירוצי המדות איכא למימר נתקדשו ואיכא למימר לא נתקדשו והכא במלאים קא מיפלגי מאן דאמר מלמעלה למטה קא סבר מלאים שלא יחסר ושלא יותיר ומאן דאמר ממטה למעלה מלאים שלא יחסר אבל יותיר מלאים קרינא ביה אמר מר רבי שמעון אומר לא היה שם הין שפיר קאמר להו ר"ש לרבנן ורבנן הוה הין דעבד משה לשמן המשחה דכתיב יושמן זית הין מר סבר כיון דלדורות לא הוה צריך לפי שעה הוא דעבדיה ואיגנו ואידך אכיון דהוה הוה אמר מר ואת מי אביא תחתיו לא סגיא דלא מעייל י) כדאמר רבינא גמירי שתי סמיכות בציבור הכא נמי גמירי דשבע מדות של לח היו במקדש ר' אלעזר בר' צדוק אומר שנתות היו בהין ולית ליה שבע מדות לית ליה ואי בעית אימא מאי שבע מדות שבע מדידות: **מתני'** ב רביעית מה היתה משמשת רביעית מים למצורע ורביעית שמן לנזיר חצי לוג מה היה משמש חצי לוג מים לסוטה וחצי לוג שמן לתודה ג ובלוג היה מודד לכל המנחות ד אפילו מנחה של ס' עשרון נותן לה ס' לוג ר' אליעזר בן יעקב אומר אפילו מנחה של ס' עשרון אין לה אלא לוגה שנאמר ה למנחה ולוג שמן ששה לפר וארבעה לאיל ושלשה לכבש שלשה ו) ומחצה למנורה ז חצי לוג לכל נר: **גמ'** יתיב רבי וקא קשיא ליה רביעית למה נמשחה אי מצורע חוץ

מי אביא תחתיו אלא מדה יתירה של לוג ומחצה היתה שם שבו היה מודד לחביתי כהן גדול לוג ומחצה בבקר לוג ומחצה בין הערבים אמרו לו חצי לוג היתה שם ואפשר לשער בחצי לוג אמר להם אף לדבריכם ט)[חצי לוג] ט) ולוג לא יעשה רביעית היתה שם ואפשר לשער ברביעית אלא זה הכלל היה במקדש כלי שמשמש מדה זו אינו משמש מדה אחרת: י)(ר' אלעזר בר' צדוק אומר שנתות היו בהין י) וכו'): מאי איכא בין רבי מאיר לרבי יהודה אמר ר' יוחנן בירוצי מדות איכא ביניהו למאן דאמר ממטה למעלה קסבר בירוצי המדות נתקדשו ורביעית יהיב ליה רחמנא למשה ואמר ליה שער דקא עיילי להו בירוצין למאן דאמר ממעלה למטה קסבר בירוצי מדות לא נתקדשו והין יהיב ליה רחמנא למשה ואמר ליה שער ט) בהא דקא נפקי בירוצין אביי אמר דכולי עלמא בירוצי המדות איכא למימר נתקדשו ואיכא למימר לא נתקדשו והכא במלאים קא מיפלגי מאן דאמר מלמעלה למטה קא סבר מלאים שלא יחסר ושלא יותיר ומאן דאמר ממטה למעלה מלאים שלא יחסר אבל יותיר מלאים קרינא ביה אמר מר רבי שמעון אומר לא היה שם הין שפיר קאמר להו ר"ש לרבנן ורבנן הוה הין דעבד משה לשמן המשחה דכתיב יושמן זית הין מר סבר כיון דלדורות לא הוה צריך לפי שעה הוא דעבדיה ואיגנו ואידך אכיון דהוה הוה אמר מר ואת מי אביא תחתיו לא סגיא דלא מעייל ט) כדאמר רבינא גמירי שתי סמיכות בציבור הכא נמי גמירי דשבע מדות של לח היו במקדש ר' אלעזר בר' צדוק אומר שנתות היו בהין ולית ליה שבע מדות לית ליה ואי בעית אימא מאי שבע מדות שבע מדידות: **מתני'** ב רביעית מה היתה משמשת רביעית מים למצורע ורביעית שמן לנזיר חצי לוג מה היה משמש חצי לוג מים לסוטה וחצי לוג שמן לתודה ג ובלוג היה מודד לכל המנחות ד אפילו מנחה של ס' עשרון נותן לה ס' לוג ר' אליעזר בן יעקב אומר אפילו מנחה של ס' עשרון אין לה אלא לוגה שנאמר ה למנחה ולוג שמן ששה לפר וארבעה לאיל ושלשה לכבש שלשה ו) ומחצה למנורה ז חצי לוג לכל נר: **גמ'** יתיב רבי וקא קשיא ליה רביעית למה נמשחה אי מצורע

ט) תוס' ל"ל ומאי נריך לחביתי מחתיו יסי'.

עין משפט נר מצוה

ו א מי' פ"ח מהלי' כלי המקדש הלכה יח:
ז ב מי' שם שם הלכה ח ופ"ב מהלכות תמידין ומוספין ה:
ח ג מי' שם הלכה ח ופ"ב מהלכות תמידין ומוספין ה:
ד ומי' פ"ג מהלכות תמידין הלכה יח):

רבינו גרשום

ואפשר לשער בחצי לוג ג' חצאי לוג בבקר וג' חצאין בערב ואפשר לשער [שלשה] חצאי לוג אלא מפני מה אינו משער בחביתין לא בחצי לוג ולא ברביעית שזה כלל היה במקדש וכו': בירוצי מדות. הקצף שעל גבי המדה כשהיא מלאה יין: איכא ביניייהו. לרבי יהודה דאמר ממטה למעלה קסבר בירוצי מדות נתקדשו ורביעית יהב ליה רחמנא למשה ואמר ליה שיכנסו ברביעית בירוצייה ומכמה שער חצי לוג ולוג עד ההין וכשאדם מערה שני כלים קטנים בכלי המחזיק שניהם יכול לשפוך למעלה בגדול הכל עם הבירוצים בלי המתנה וכן השני הלכך צריך הגדול שיהיה גדול כדי לקבל השנים עם בירוצייהן ולמאן דאמר ממעלה למטה קסבר בירוצי המדה לא נתקדשו והין יהיב ליה רחמנא למשה ואמר ליה שער ממנה האחרים חצי הין ושלישית ההין וכיון דצריך לשפוך ממדה גדולה בשתי מדות אינו יכול לשפוך בקטן בבת אחת עם הבירוצין לפי שזה כלי גדול וזה קטן וצריך לשפוך בנחת בהמתנה ולא היו שם בירוצין והיינו דקא נפקי להו בירוצין: והכא במלאים קא מיפלגי בשניהם מלאים דבמזרק קאמר היינו כלי לח מאן דאמר ממעלה למטה קסבר מלאים דוקא שלא יחסיר ולא יותיר אלא הגדול כב' קטנים ומאן דאמר ממטה למעלה קסבר מלאים שלא יחסיר אבל יותיר שישאה הגדול יתר כמעט כדי שיחזיק ב' הקטנים דבב' חצאין יש בהן במעט יותר מהשלם כדאמרינן לענין ב' שותפים ששיקלו שקל שלם שחייבין בקולבן משום הכרע ב' חצאי שקל: לא סגיא דלא מעייל. הא אמרן בין למר בין למר דלדורות לא הוה ביה צורך ט) מאי שמעא מביא תחתיו. כדאמר רבינא גמירי וכו'. רביעית מים למצורע דאמרינן ושחט את העצור האחת אל מים חיים במים שיהו דם צפור ניכר בהם ושיערו היינו רביעית מים: ורביעית שמן לנזיר דנזירות היתה באה שתי ידות כמצה של תודה: חצי לוג מים לסוטה כדאמרינן התם בסוטה סוטה היה מביא פיילי של חרס ובה חצי לוג מים: רביעית למה נמשח בשמן המשחה אי בשביל רביעית מים של מצורע

תורה אור השלם

1. וקדה חמש מאות בשקל הקדש ושמן זית הין: שמות ל' כד
2. ואם דל הוא ואין ידו משגת ולקח כבש אחד אשם להנופה לכפר עליו ועשרון סלת אחד בלול בשמן למנחה ולג שמן: ויקרא יד כא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אימא למימר וכו' בדקמפרשינן והבא במלאים יכי' וכ"ה בשאר בלילה הפ"ד: (ב) ד"ה רביעית השתא קתניא פ"ל ומיהות מה היתה משמשת נמתק ידיהו זה עם ד"ה אלי לוג ל"ל לתוף דף מז קודם ד"ה רבי יהודה: (ג) ד"ה שמן לנזיר וכו' רביעית לוג. נ"ב ע"ל דף עח ע"ש: (ד) ד"ה רביעית לפה יכי' המשחה הם"ד ואח"כ מה"ד אי מצורע אם בשביל:

מוסף רש"י

גמירי שתי סמיכות בציבור. גמירי מסיני כ' סמיכות מצוה, פר העלם דבר של צבור דתניא (ויקרא ד') ומסמכו זקני העדה, ומעיר המשמלת לסמיכ (שם ט"ו) ומסך אהרן אם שתי ידיו וגו' שתי סמיכות מצוה הוא שתי ליכא שום סמיכה בצבור (לעיל סב:).

שיטה מקובצת

א) לדבריכם חצי לוג לא ותיבה ולוג לא: ב) בהין עד כאן לפר עד כאן לאיל עד כאן לכבש ותיבה וכו' נמחק: ג) תיבת בדא נמחק: ד) שלשה לוג יכתבה לפנוה אין בכלל שבע מדות אלא אנב דתשיב לענין דבר ואיל ובכבש חשיב נמי דמנורה. גליון: ה) תיבת כיצד נמחק: ו) בגדול והבירוצין ותיבת עם ל"ש: ז) שסמתין: ח) שלת בלילה ב"ד מעבלה כו' והשאר נמחק: ט) לענין שני שותפים ששיקלין: י) דבור זה ל"ש ונמחק: יא) רביעית שמן הס"ד:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com